

Nieuwsbrief

Cultuurgoederen Tweede Wereldoorlog

In deze *Nieuwsbrief* informeren wij u over activiteiten van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) op het gebied van cultuurgoederen die in Nederland voor of tijdens de Tweede Wereldoorlog geroofd, geconfisqueerd of onder dwang verkocht zijn. Ook verwijzen wij naar interessante informatie van de organisaties waarmee we nauw samenwerken, zoals de Restitutiecommissie en het NIOD Instituut voor Oorlogs-, Holocaust- en Genocidestudies.

Verschillende objecten uit de Rijkscollectie terug naar erfgenamen

De voormalige minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW), Gouke Moes, heeft in de afgelopen maanden besloten om objecten uit de Rijkscollectie te restitueren. Dat gebeurde op advies van de Restitutiecommissie.

Drie dekselvazen en een glazen karaf

Op 24 november 2025 besloot voormalig OCW minister Moes om twee dekselvazen met blauw-wit decor met landschappen en bloemen (NK276-A1-2-B1-2), een dekselvaas met blauw-wit decor met bloemtakken en landschappen (NK277-A-B) en een glazen karaf met stop (NK481-A-B) te restitueren aan de

rechtsoptvolgers krachtens erfrecht van Louis Morpurgo. In haar advies concludeerde de Restitutiecommissie dat het in hoge mate aannemelijk is dat kunsthandel Louis Morpurgo de oorspronkelijke eigenaar was van deze dekselvazen en karaf, en dat voldoende aannemelijk is dat hij deze objecten onvrijwillig heeft

Dekselvaas met blauw-wit decor met landschappen en bloemen, vervaardigd in China tussen 1700-1719, NK276-B1-2 en NK277-A-B

Glazen karaf met stop, vervaardigd in Duitsland tussen 1800-1899, NK481-A-B

verloren door omstandigheden die direct verband houden met het naziregime. De commissie baseerde haar advies op feitenonderzoek van het Expertisecentrum Restitutie van het NIOD. [Lees hier het advies van de Restitutiecommissie.](#)

Informatie niet-teruggekeerde en geveilde werken online

Het online portaal woz.collectionenederland.nl is uitgebreid met informatie over [niet-teruggekeerde](#) en [geveilde werken](#). Wie tijdens de bezetting cultuurgoederen had verloren of informatie had over cultuurgoederen die in handen waren geraakt van de vijand, was verplicht daarvan aangifte te doen via een formulier bij de Stichting Nederlands Kunstbezit (SNK). Deze aangifteformulieren worden bewaard in het Nationaal Archief. Van het grootste deel van de objecten in de aangifteformulieren is niet duidelijk waar ze zijn en óf ze er nog zijn. Ze zijn na de oorlog niet teruggekeerd naar Nederland. Daarom noemen we ze de 'niet-teruggekeerde werken'. Met de publicatie van deze aan-

gifteformulieren in het online portaal wordt inzichtelijk om welke objecten het gaat. Een deel van de cultuurgoederen die na de oorlog wél terugkwamen naar Nederland, maar die destijds niet konden worden teruggegeven aan een oorspronkelijke eigenaar of erfgenaam, werd door de SNK tussen 1950 en 1953 geveild. Ook informatie over deze 'geveilde werken' is inmiddels [terug te vinden in het portaal](#).

WOII-restitutiedata 2025 in de Erfgoedmonitor

Via de Erfgoedmonitor presenteert de RCE feiten en cijfers over erfgoed. Ook over de restitutie van cultuurgoederen met een Tweede Wereldoorlog-achtergrond, en over ontvangen informatieverzoeken voor herkomstonderzoek naar kunstwerken gedurende de periode van 1933 tot 1945. De cijfers van 2025 zijn online te raadplegen op het dashboard [Restituties WOII](#) van de Erfgoedmonitor. De pagina vermeldt bij de restitutie van cultuurgoederen het aantal en de soort verzoeken/adviezen per jaar, of een verzoek is toegewezen of afgewezen en op hoeveel objecten een restitutieverzoek betrekking had. Bij de informatieverzoeken wordt het aantal ingekomen informatieverzoeken en het aantal ingekomen informatieverzoeken per type indiener genoemd.

Laura Molijn wint Dr. Rudi Ekkart Scriptieprijs

Laura Molijn is op 14 april feestelijk benoemd tot winnaar van de Dr. Rudi Ekkart Scriptieprijs, een aanmoedigingsprijs van de RCE voor onderzoekstalent op het gebied van cultuurgoederen en de Tweede Wereldoorlog. Molijn onderzocht de naoorlogse hulpactie 'Amsterdam helpt Arnhem', die het Amsterdamse gemeentebestuur in juli 1945 opzette. Haar scriptie toont overtuigend aan hoe solidariteit en morele complexiteit in de naoorlogse periode nauw verweven waren. De gedeelde tweede plaats ging naar Emma van Benthem en Veronica Simmelink. De prijs stond voorheen bekend onder de naam scriptieprijs Cultuurgoederen WOII. [Dit jaar is de prijs omgedoopt tot de Dr. Rudi Ekkart Scriptieprijs](#), vanwege diens grote verdienste en jarenlange inzet in dit vakgebied.

v.l.n.r.: Rudi Ekkart, Emma van Benthem, Laura Molijn, Veronica Simmelink, Iris Looman (RCE)

De toekomst van verweesde roofkunst

Sinds 2022 doet de RCE aanvullend herkomstonderzoek naar de NK-collectie, met als doel objecten die tijdens het naziregime onvrijwillig zijn verloren terug te geven aan (na-bestaanden van) de rechtmatige eigenaren. Wanneer teruggave niet mogelijk is en het gaat om bezit van Joodse eigenaren, wordt dit beschouwd als verweesde Joodse roofkunst. Het Centraal Joods Overleg (CJO) en de Commissie Verweesde Joodse Roofkunst onder leiding van Lodewijk Asscher adviseerden de minister over [dit vraagstuk](#). De minister neemt een aantal [aanbevelingen van de commissie](#) over.

Laatste voortgangsrapportage onderzoek NK-collectie verschenen

De voortgangsrapportage bevat een overzicht van de werkzaamheden die zijn gedaan tijdens het onderzoek naar de Nederlands Kunstbezit (NK)-collectie 2022-2025. Dit is de derde en laatste deelrapportage. Met [dit eindrapport](#) blikken wij terug op de afgelopen vier jaar.

Een suppoost op de afdeling portretten bij de claimten-toonstelling in het Rijksmuseum Amsterdam. Bron: W.L. Stuijbergen/ Spaarnestad Photo (05887), bestanddeelnummer 13509, Nationaal Archief.

Themapagina over verloren bezit op oorlogsbronnen.nl

Oorlogsbronnen.nl biedt toegang tot bronnen over de Tweede Wereldoorlog uit meer dan 250 collecties van archieven, musea, herinneringscentra en bibliotheken in binnen- en buitenland. Sinds begin maart is er een [nieuwe themapagina](#) over roof, handel en restitutie van objecten in de periode 1933-1945. Dit verdiepende dossier brengt de NK-collectie in kaart en plaatst deze in een bredere historische context, met artikelen over kunstroof en kunsthandel tijdens de bezetting en het restitutieproces na de oorlog.

Persoonlijke verhalen laten de menselijke kant zien, terwijl grafieken en interactieve kaarten inzicht geven in de aard en omvang van de objecten en de nog vermiste stukken. De themapagina is ontwikkeld door WO2Net in samenwerking met de herkomstonderzoekers van de RCE.

IN HET KORT

- > Tijdens de platformbijeenkomst WOII-cultuurgoederen stonden 'zoldervondsten' centraal: jarenlang verborgen lobjecten met een mogelijk oorlogsverleden. [Het platform is online terug te kijken](#).
- > In de zomer van 2022 meldde een privéverzamelaar bij de RCE een mogelijk geroofd of vermist schilderij, wat sinds de Tweede Wereldoorlog ingekrat zat. Na bijna tachtig jaar werd de krat geopend in. Het proces is vastgelegd in [de video 'unboxing'](#).
- > Stagiaires Lynn van Zijl en Luisa Kleiser schreven een [kennisbank artikel over kunsthandelaren en veilingshuizen in de periode 1933 - 1945](#).

Vragen of een verzoek indienen?

Bent u op zoek naar informatie over restitutie of de NK-collectie? De RCE is het eerste aanspreekpunt voor mogelijke rechthebbenden en collectiebeheerders over restitutiebeleid, procedures en herkomstonderzoek om het indienen van een restitutieverzoek te vergemakkelijken. Informatie ontsluiten wij onder ander via onze [website](#). Hier leest u ook hoe u een restitutieverzoek kunt indienen. Belanghebbenden, musea, onderzoekers, studenten en andere geïnteresseerden met vragen kunnen mailen naar restitutie@cultureelerfgoed.nl.

Wij helpen u graag.

Abonneren

Wilt u op de hoogte blijven van ontwikkelingen op het gebied van Collecties & Musea? U kunt zich [hier aanmelden](#) voor de Nieuwsbrief.